

HOME PAGE / DIJASPORA / DRAŽEN ZETIĆ: PRIJERATNI PROCESI (MIGRACIJE) SEOSKOG STANOVNIŠTVA BOSANSKE POSAVINE

DIJASPORA | EKONOMIJA | HRVATI BOSANSKE POSAVINE | Ljudska prava | POLITIKA | SOCIJALNA PRAVA

Dražen ZETIĆ: Prijeratni procesi (migracije) seoskog stanovništva Bosanske Posavine

Dražen Zetić 6. rujna 2025.

Odvajkada migracije na prostoru sjeveroistočne Bosanske Posavine traju skoro bez diskontinuiteta, uz neke relativno kratke vremenske stagnacije. Jedan od značajnijih faktora koji je tomu znatno doprinio, svakako je neposredna blizina prirodne barijere rijeke Save. Upravo rijeka Sava (lat. *Savus*) razdvaja ova dva u geografskom smislu naizgled razdijeljena, a opet jedinstveno sjedinjena prostora duha hrvatskog naroda Po-savlja dviju suvremenih europskih država.

Neposredna blizina pograničnog područja, znala je ne jedanput zadavati glavobolje ionako osiromašenom seoskom puku, ali nikada nije slabila osjećaj nacionalnog identiteta seljaka s obje strane rijeke Save

Uobičajeni migracijski procesi na ovim nestabilnim teritorijima, nesumnjivo su često bili uvjetovani biološkom potrebom za opstankom i preživljavanjem na tim turbulentnim vjetrovima. Nemali broj puta događali su se *ad hoc* migracije, upravo iz pukog poriva za opstankom i potragom za dugotrajnijim nastanjanjem. Kolikogod u bilo kojem poretku bile istaknute pravne i koruptivne razmjere iseljavanja i trajnijih odlazaka u neke druge prosperitetnije sredine, uvijek je na selu bila stubokom naglašena egzistencijalna situacija pothranjenosti i preživljavanja: " *Najgora glad vladala je vjerojatno 1689., kada ljepotica franjevačkoga samostana u Lašvi Stjepan Margitić spominje ljudožderstvo.*" (*Glad u hrvatskim zemljama, Hrvatska enciklopedija LZMK-a*)

Siromaštvo je vjaka u povijesti ljudskoga roda bilo tempirani okidač za velike promijene u zajednicama bilo kojega stoljeća

Jedan od najvećih demografskih posljedica na područjima pokrajine Bosanskog sandžaka, nesumnjivo je ostavio turski imperij, koji se prostirao na prostorima današnjih 40 modernih država svijeta. Otomansko carstvo je već imalo definirane metode surovog višestoljetnog podjarmljivanja mnogih europskih zajednica: djelomičnog dopuštanja prakticiranja vjerskih obreda i rituala, visoki harač, kmetski rad na begovini, patrijahalni odnos prema ženskom spolu, izdvajanje podmlatka za danak u krvi. Uz striktno zabranjivanje obnavljanja prijašnjih devastiranih samostana i eventualne izgradnje nekih novijih monumentalnijih sakralnih zdanja. Stoga su u takvim novonastalim društvenim okonostima mnogi vjernici, nemali broj puta bivali prinuđeni mijenjati svoja vjerska uvjerenja i heraldiku istočnih il' pak zapadnih kalifata: " *Čija je zemlja, onoga je i vjera.*" (dio vjerskih načela iz Augsburga, 1555.)

Da bi se donekle stekao neki prozračniji uvid u tobožnju vjersku toleranciju Osmanlija prema kršćanima (u ovome pogledu posebice Ahdname (carski ferman ili povelja) izdata katolicima 1463.), dovoljno je samo podsjetiti da su Turci nakon osvajanja Bosne u cijelosti porušili 464 katoličke crkve i 48 franjevačkih samostana. (fra Andrija Zirdum, Katolički tjednik). Potom da su prva crkvena zvana (nakon osvajanja kraljevine Bosne) zazvonila tek 1860. godine u vrijeme Topal Osman – paše, poglavito zahvaljujući čuvenom narodnom mislitelju fra Grgi Martiću u Kreševu (1870., u Sarajevu)

Potkraj 19. stoljeća ubrzano se razvijaju dinamični pokreti i procesi rađanja nacionalnih ideja europskih naroda, ukida se kmetstvo 1848. god., detroniziraju dinastičke monarhije i nasljedni privilegiji plemićkih loza. Upravo u tome periodu, započinju i proklamiranja malignih programatskih nacrti (*Načertanije*, Ilija Garašanin, 1844.) i krojenje budućih diplomatskih strategija, koje će vojnim putem nastojati pokoriti stanovništvo i prirodna bogastva pograničnih pokrajina Bosanskog vilajeta Osmanskog sultanata.

U svim tim geopolitičkim podjelama i tzv. humanim preseljima nakon odluka velikih sila s Berlinskog kongresa 1878. godine, jedino su seljaci ostajali obespravljeni u prekrajanjima granica povlaštenih dvorskih kasta

Nerijetke migracije ruralnog stanovništva u Bosanskoj Posavini, nisu bile samo usko vezane uz razaranja mnogih ratova, nego su tome još kumovale i druge inflacijske krize, epidemijske pošasti i prirodne katastrofe. Stoga, gdje god da nasumično okrenemo list historije, čini se da je osamljeni radiša zemljoradnik u svojoj ojađenosti ponerijetko bivao uvijek siromašniji, dok su strukture partitokracija svakog doba uvijek blagovremeno nalazile zajednički jezik i ubirale krvave dukate težačke lakovjernosti.

No, tu nije samo riječ o petostoljetnoj prisutnosti Bolesnika s Bospora i šerijatskog islama na ovim prostorima dviju obala rijeke Save, negoli su tu uvijek bile konstantno prisutne i druge maliciozne aspiracije onodobnih feuda: kraljevina i kneževina, carstava i vazalskih (pravoslavnih) kršćanskih crkava. I prije proglašenja aneksije BiH 1908. god od strane Dvojne Monarhije, uvijek su na ovim prostorima postojale naglašene tendencije mnogih sila oko prisvajanju tuđih *'životnih prostora'* (njem. *Lebensraum*). Sam geopolitički pojam *Lebensraum* skovao je švedski geograf Rudolf Kjellen, koji je ujedno kasnije postao jedan od glavnih odrednica vanjske politike nacističke stranke tijekom vladavine Adolfa Hitlera.

Svaki politički sustav pokušavao je radikalno iscrpiti sve ekonomske blagodatih drugih, pa su tako Jugoslavija i Njemačka 1968. godine potpisale sporazum o radu jugoslovenskih građana u inozemstvu. Uz obilan priljev deviza i rapidnog smanjivanja zaposlenosti, ujedno su se smanjivale tenzije potencijalnih *narodnih neprijatelja* i etničkih ideoloških skupina. Upravo su takvi *win-win* prešutni dealovi (dviju oprečnih vojnih saveza Jugoslavije i Njemačke), uvijek bili unosni gospodarski benefiti obiju pograničnih država.

U takvim promijenjenim okolnostima i sam čovjek s posavskih ravni obiju obala rijeke Save, u značajnijem se broju narednih šest desetljeća (1968.-2025.), upućuje prema europskim prijestolnicama Münchena i Frankfurtu kao vrijedni radnik gastrabajter

Dražen ZETIĆ

Tekst je financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije iz programa poticanja novinarske izvrsnosti

Vaša adresa e-pošte neće biti objavljena. Obavezna polja su označena sa *

Komentar

Ime *

E-pošta *

Web-stranica

Objavi komentar

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

Dražen Zetić

Pisac, pjesnik, fotograf, snimatelj, zaljubljenik u kulturu, povijest i umjetnost.

View all posts

< Ivo KRIŠTIĆ: Lova do krova

Anto PRANJKIĆ: Književna zavičajna zbirka Bosanske Posavine >

YOU MIGHT ALSO LIKE

